

Σύμφωνο ελεύθερης συμβίωσης Δεν χρειάζεται και είναι επιζήμιο

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Να αναγνωριστούν οι ελεύθερες συμβιώσεις σαν να ήταν γάμος; Να αναγνωριστούν με νόμο, εισάγοντας στον αστικό κώδικα ένα νέο θεσμό, το "Σύμφωνο Ελεύθερης Συμβίωσης" (Σ.Ε.Σ.); Να αναγνωριστούν, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι οι δύο σύντροφοι είναι ίδιου ή διαφορετικού φύλου; Να τους αναγνωριστεί η δυνατότητα να υιοθετούν παιδιά; Αυτά και άλλα ερωτήματα άρχισαν να δημιουργούνται στην κοινή γνώμη, ερωτήματα που είναι σπουδαίας σημασίας.

Γιατί το Σ.Ε.Σ. δεν χρειάζεται;

Για να απαντήσουμε σ' αυτό το ερώτημα πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι τα ζευγάρια που συζούν, χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: εκείνα που ΔΕΝ ΘΕΛΟΥΝ να παντρευτούν και εκείνα που ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ να παντρευτούν.

1.- Εκείνοι που **δεν θέλουν** να παντρευτούν.

Η πρόθεση όσων συζούν είναι ακριβώς αυτή: δεν θέλουν να δεθούν νομικά. Για ποιο λόγο ο νόμος θα έπρεπε να τους εξαναγκάσει να θεωρούνται έτσι κι αλλιώς δεμένοι, έστω και με ένα χαλαρό Σ.Ε.Σ., αντίθετα από τη θέλησή τους;

Κάποιοι θα μπορούσαν να πουν: "Μα, αυτά τα

ζευγάρια θα ήθελαν να επωφεληθούν από ορισμένα δικαιώματα (εν γένει οικονομικού χαρακτήρα), τα οποία αυτή τη στιγμή αναγνωρίζονται μόνο στα παντρεμένα ζευγάρια". Σ' αυτούς πρέπει να απαντήσουμε: "Αυτά τα δικαιώματα δεν τους αναγνωρίζονται, επειδή τα ζευγάρια που συζούν δεν έχουν πρόθεση να αναλάβουν εκείνα τα καθήκοντα που αποτελούν ουσιαστικό μέρος του θεσμού του γάμου. Δεν είναι σωστό να αξιώνει κανείς δικαιώματα χωρίς να αναλαμβάνει υποχρεώσεις".

Επίσης πρέπει να πούμε ότι ορισμένα δικαιώματα μπορούν να ενεργοποιηθούν μέσω του εκούσιου δικαίου και χωρίς καθόλου να χρειάζεται να εισαγάγουμε στον Αστικό Κώδικα νέους νομικούς θεσμούς, όπως το "Σύμφωνο ελεύθερης συμβίωσης" (Σ.Ε.Σ.).

- Η διαθήκη, για παράδειγμα, υπάρχει ακριβώς για να μπορεί κάποιος να μεταβιβάσει την περιουσία του σε όποιον δεν έχει νομικούς ή οικογενειακούς δεσμούς με τον διαθέτη, και γι' αυτό αποκλείεται από τη νόμιμη κληρονομιά.

- Η ενοικίαση της οικίας όπου συγκατοικούν, μπορεί να συμφωνηθεί και από τους δύο συντρόφους μαζί, έτσι ώστε κατά το θάνατο του ενός να μπορεί, χωρίς δυσκολία, να συνεχίσει η ενοικίαση υπέρ του άλλου.

Δεν είναι αλήθεια, με άλλα λόγια, ότι αυτοί που συζούν στερούνται ειδικά πολιτικά δικαιώματα. Η διαφορά σχετικά με το γάμο βρίσκεται απλά σ' αυτό το λόγο: στο ότι εκείνα τα δικαιώματα που ο νόμος αναγνωρίζει αυτόματα στο ζευγάρι που συνάπτει γάμο (μαζί με τον αντίστοιχο αριθμό καθηκόντων), στην περίπτωση των συμβιώσεων πρέπει να ενεργοποιηθούν από τους ίδιους εκείνους που συζούν. Αυτό, πέρα από όλα τα άλλα, συμβαδίζει με την τυπικά σύγχρονη αρχή της αυτονομίας του προσώπου, μια αρχή την οποία συνεχώς διεκδικεί και επαινεί η λεγόμενη "λαϊκή"

κουλούρα. Για ποιο λόγο η αρχή αυτή της αυτονομίας του προσώπου (σεβασμός της ελεύθερης επιλογής του) πρέπει να μπει κατά μέρος μόνο στην περίπτωση των συμβιώσεων;

2.- Η δεύτερη ομάδα είναι εκείνοι που **δεν μπορούν ακόμη** να παντρευτούν. Αυτοί διαιρούνται σε τη σειρά τους σε δυο υποκατηγορίες:

α) Η πρώτη αποτελείται από εκείνους που δεν μπορούν ακόμη να παντρευτούν εξαιτίας παροδικών εμποδίων, εν γένει νομικού τύπου (π.χ. είναι ανήλικοι ή επειδή ο ένας περιμένει διαζύγιο, κλπ.). Γι' αυτά τα ζευγάρια η προσφορά του Σ.Ε.Σ. δεν έχει νόημα: η ίδια δυσκολία (η οποία κάποια μέρα θα λυθεί από μόνη της), που τους εμποδίζει να τελέσουν γάμο, τους εμποδίζει και να κάνουν το Σ.Ε.Σ.

β) Η δεύτερη υποκατηγορία αποτελείται αντιθέτως από εκείνα τα ζευγάρια που θα ήθελαν να παντρευτούν, αλλά θεωρούν ότι δεν μπορούν να το κάνουν για οικονομικούς λόγους, και αναβάλλουν το γάμο, συχνά επ' αόριστον. Ο αυθεντικός τρόπος να αντιμετωπίσει κανείς τις κοινωνικές ανάγκες αυτών των ζευγαριών δεν είναι ασφαλώς να τους προσφέρει ένα "μίνι-γάμο", όπως είναι το Σ.Ε.Σ., που δεν λύνει καμιά από τις εν λόγω οικονομικές δυσκολίες, αλλά να ενεργοποιήσει εκείνες τις κοινωνικές πρωτοβουλίες υπέρ της οικογένειας (π.χ. για το κόστος της κατοικίας, τους παιδικούς σταθμούς, την περίθαλψη των ηλικιωμένων κλπ.), οι οποίες εκτός των άλλων είναι ήδη υποχρέωση της Πολιτείας να τα εξασφαλίσει, με βάση το Σύνταγμα.

Γι' αυτό το Σ.Ε.Σ. δεν είναι αναγκαίο και πολύ περισσότερο είναι ακατάλληλο.

Ή μάλλον το Σ.Ε.Σ. είναι βλαβερό, επιζήμιο!

Γιατί το Σ.Ε.Σ. είναι επιζήμιο;

Για δύο λόγους:

1.- Η εισαγωγή του Σ.Ε.Σ. δημιουργεί σύγχυση ως προς την πραγματικότητα και την αξία της νόμιμης οικογένειας που βασίζεται στο γάμο. Η οικογένεια, παρόλο που στη διάρκεια της ιστορίας και μέσα στην κοινωνία παίρνει διαφορετικές μορφές, αποτελεί βασική ανθρωπολογική δομή που διατρέχει τις διάφορες κουλτούρες μέσα στο χρόνο, αλλά δεν γεννιέται από αυτές, και, παρόλο που εντάσσεται και επηρεάζεται από τις ιστορικές αλλαγές, ταυτόχρονα είναι έξω και πάνω από αυτές.

Το ίδιο το Σύνταγμα αναγνωρίζει τα δικαιώματα της οικογένειας ως κοινωνίας βασισμένης στο γάμο. Γι' αυτό μια πιθανή εισαγωγή του Σ.Ε.Σ. θα ήταν επίσης σε αντίθεση με τον Συνταγματικό Χάρτη.

Άλλωστε η οικογένεια δεν είναι αποτέλεσμα κοινωνικής δυναμικής, δεν είναι παράγωγο της ιστορίας, αλλά κάτι που υπάρχει εκ των προτέρων, μια πραγματικότητα που υπάρχει πριν την κοινωνία και το Κράτος. Η οικογένεια είναι το βασικό και κεντρικό κύτταρο της κοινωνίας, το πρώτο και ουσιαστικό επίπεδο της κοινωνικής διάρθρωσης, η πηγή και το πρωταρχικό αγαθό της ίδιας της κοινωνίας.

Αντί λοιπόν να εξασθενίζουμε ή να θολώνουμε το πραγματικό νόημα της οικογένειας, δημιουργώντας άλλες μορφές ή υποκατάστατά της, θα ήταν πολύ πιο κατάλληλο και μάλιστα αναγκαίο να ενισχύουμε, να προάγουμε και να βοηθήσουμε το θεσμό της οικογένειας.

Μ' αυτή την έννοια θα ήταν πολύ κατάλληλα όλα εκείνα τα μέτρα που μπορούν να στηρίξουν, για παράδειγμα, τα νέα ζευγάρια ώστε να σχηματίσουν μια οικογένεια, αλλά να στηρίξουν και την ίδια την οικογένεια στην τεκνοποίηση και τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Πάνω σ' αυτό το θέμα έχουμε τα προβλήματα: κόστος κατοικίας, βρεφικοί και παιδικοί σταθμοί.

Γι' αυτό πρέπει να θεωρείται σοβαρά επιζήμιο να

επισκιάζονται η αξία και οι ρόλοι της οικογένειας βασισμένης στο γάμο ως θεσμό φυσικού δικαίου, αποδίδοντας σε άλλες μορφές ένωσης καταχρηστικές νομικές αναγνωρίσεις.

2.- Πίσω από το αίτημα του Σ.Ε.Σ. φαίνεται ότι υπάρχει ένα αίτημα βαθιά διαφορετικό, δηλαδή μια πρώτη μορφή νομικής αναγνώρισης των ομοφυλοφιλικών ζευγαριών, πράγμα που θα ανοίξει το δρόμο για την οριστική εξίσωση του γάμου των ομοφυλόφιλων (=δύο ανδρών ή δύο γυναικών) με το γάμο των ετερόφιλων (=ενός άνδρα με μια γυναίκα).

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αυτό ακριβώς συμβαίνει, διότι το δηλώνουν ρητά οι κυριότεροι εκπρόσωποι του κινήματος των ομοφυλόφιλων και των συμπαθούντων.

Σ' αυτό το θέμα όμως πρέπει να θυμίσουμε ότι το ομοφυλοφιλικό ζευγάρι δεν δημιουργεί οικογένεια, διότι τη δημιουργία οικογένειας την εμποδίζει η φύση αυτού του ζευγαριού, εφόσον δεν μπορούν να γεννήσουν παιδιά.

Σ' αυτό οφείλεται η συγκεκριμένη αξίωση να μπορούν τα ομοφυλοφιλικά ζευγάρια να υιοθετούν παιδιά. Είναι όμως γνωστό ότι η ψυχολογία στην ηλικία της ανάπτυξης υπογραμμίζει τη σπουδαιότατη ανάγκη των παιδιών να έχουν μια διπλή μορφή γονιού, αρσενική και θηλυκή.

Εάν οι ομοφυλοφιλικές ενώσεις νομιμοποιούνταν, αυτό θα σήμαινε:

- ότι εγκρίνεται μια συμπεριφορά παρεκτροπής·
- ότι προτείνεται ένα πρότυπο μέσα στην κοινωνία·

- επισκίαση των βασικών αξιών, όπως ο γάμος και η οικογένεια. Πράγματι η έννοια του γάμου θα υφίστατο μια ριζική αλλαγή, με σοβαρή βλάβη του κοινού καλού: θα έχανε την ουσιαστική αναφορά στους πρώτους παράγοντες που συνδέονται με την ετεροφιλία, όπως για παράδειγμα το καθήκον

τεκνογονίας και ανατροφής.

Υπάρχουν επίσης πολλοί καλοί λόγοι για να ισχυριστούμε ότι αυτές οι ομοφυλοφιλικές ενώσεις είναι βλαβερές για τη σωστή ανάπτυξη της ανθρώπινης κοινωνίας, κυρίως εάν αυξανόταν η πρακτική επιρροή τους στο κοινωνικό πλέγμα.

Επίσης, υφίσταται πάντα ο εξής κίνδυνος: κάποια νομοθεσία που κάνει την ομοφυλοφιλία βάση για να έχει κανείς δικαιώματα, τελικά μπορεί να ενθαρρύνει κάποιο άτομο με ομοφυλοφιλικές τάσεις να δηλώσει την ομοφυλοφιλία του ή ακόμη και να αναζητήσει ένα σύντροφο, μόνο και μόνο για να εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες που δίνει ο νόμος.

Ο τότε καρδινάλιος Ιωσήφ Ράτζινγκερ, ως Πρόεδρος της Ρωμαϊκής Συνόδου για τη Διδασκαλία της Πίστεως, βεβαίωνε ότι *«η υποχρέωση να αντιδράσουμε στις αδικίες που διαπράχθηκαν εις βάρος των ομοφυλόφιλων δεν μπορεί με κανένα τρόπο να μας κάνει να δηλώσουμε ότι η ομοφυλοφιλική κατάσταση δεν αποτελεί αταξία.*

Όταν γίνεται δεκτός αυτός ο ισχυρισμός και επομένως η ομοφυλοφιλική δραστηριότητα γίνεται δεκτή ως καλή, είτε όταν εισάγεται μια αστική νομοθεσία για να προστατεύσει μια συμπεριφορά στην οποία κανείς δεν μπορεί να διεκδικήσει οποιοδήποτε δικαίωμα, τότε ούτε η Εκκλησία ούτε η κοινωνία ως σύνολο δεν θα έπρεπε μετά να απορούν, όταν διαπιστώσουν ότι και άλλες στρεβλές γνώμες και πρακτικές κερδίζουν έδαφος και όταν οι παράλογες και βίαιες συμπεριφορές αυξάνουν» (Επιστολή περί της ποιμαντικής μέριμνας για τους ομοφυλόφιλους, 1986).

Ποια δέσμευση πρέπει να αναλάβουμε;

Πρέπει όλοι μας να επαναβεβαιώσουμε, να υπερασπιζόμαστε και να προωθούμε όλο και περισσότερο την ταυτότητα του γάμου ως ένωσης ενός άνδρα και μιας γυναίκας.

Είπε, πολύ ορθά, ο Πάπας Βενέδικτος 16ος: «Εδώ δεν πρόκειται για δευτερεύοντες κανόνες της ηθικής της Καθολικής Εκκλησίας, αλλά για στοιχειώδεις αλήθειες, που αφορούν την κοινή σε όλους ανθρώπινη φύση. Το να τη σεβόμαστε, είναι ουσιαστικό για το καλό του ανθρώπου και της κοινωνίας. Αποτελεί σοβαρό σφάλμα – είπε ο Πάπας Βενέδικτος 16ος – να επισκιάζονται η αξία και ο ρόλος της νόμιμης οικογένειας που βασίζεται στο γάμο, αποδίδοντας σε άλλες μορφές ένωσης καταχρηστικές νομικές αναγνωρίσεις, για τις οποίες, στην πραγματικότητα, δεν υπάρχει καμία πρακτική κοινωνική ανάγκη» (Ομιλία προς του πολιτικούς της Περιφέρειας, της Επαρχίας και του Δήμου της Ρώμης, 2-1-2006).

Raffaello Martinelli, Εφημέριος της Βασιλικής των Αγ. Αμβροσίου και Καρόλου, στη Ρώμη

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Μπορεί να διαβαστεί επίσης το άρθρο του Francesco D' Agostino, προέδρου της Ένωσης Καθολικών Ιταλών Νομικών, στην εφημερίδα Osservatore Romano, 14-1 2006.

ΕΚΔΟΣΗ

**«Ενοριακές Καμπάνες», Σύρος
«Τηνιακά Μηνύματα», Τήνος
«Συνάντηση», Κέρκυρα**

ΜΑΪΟΣ 2008